

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Demonstracija za demonstracijo.

Duhovit motritelj mejnarodnih odnošajev in točen poznavatelj političnih smerij v Evropi izrekel je pred kratkim krilate besede: „Evropski vzduh je zopet prenapolnjen z elektriko“ in vsi politični krogi so mu glasno pritrdjevali, kačoč pri tem na razne dogodbe v minolem poletju, posebnó pa na velike vojaške vaje, močno podobne političnim demonstracijam. Te vaje so se vršile v najbolj eksponiranih krajih Evrope, na zapadu in na vzhodu, v Gališki in v Alzaciji, v ruski Poljaki in ob francoski meji proti Nemčiji. K ruskim manevrom so bili povabljeni odlični francoski častniki, k francoskim zopet znameniti ruski generali. Avstrijskim vojaškim vajam v Gališki in senzacnemu govoru cesarjevemu se pripisuje poseben političen pomen; reklo se je naravnost, da cesar ni pohvalil Poljake samo iz ozirov na notranjo politiko, ampak še posebno iz ozirov na uanjo politiko in glavni list galiških Malorusov je celo vedel povedati o bližajočih se preimenitnih unanjepolitičnih komplikacijah, kar morda ni tako neosnovano, kakor sodijo nekateri. Skoro ob istem času vršile so se v Alzaciji in v Lotaringiji nemške vojaške vaje. Policijski aparat, ki zlasti v teh dveh deželah izbornó funkcionira, preskrbel je nemškemu cesarju in odličnim njegovim gostom sijajen vzprejem, kateri je nemškim listom dal priliko raztrobiti po vsem svetu, da so Alzacjani in Lotarinžani zadovoljni s svojo usodo, da so se odrekli vsem nadejam na združenje s Francijo in opustili vse na to mereče delovanje. Vrh tega so dobile nemške vojaške vaje še poseben, naravnost provokatoričen pomen, ker se jih je udeležil italijanski prestolonaslednik. Zgovorni nemški cesar izkoristil je navzočnost italijanskega kraljeviča, da je v raznih napitnicah grozil svojim nasprotnikom in rožljajal z orožjem in čuteč se nepremagljivega pozabil celo na imendan ruskega carja na obligatno napitnico, kakršno je naš cesar svečano izrekel v Boros-Sebesu.

To so izvestno znakovi, ki kažejo, da je evropski vzduh res prenapolnjen z elektriko. Ostre besede nemškega cesarja in njegovo vedenje na

imendan ruskega carja, kakor tudi neprikriti, provokatorični namen obiska italijanskega kraljeviča, vse to je prouzročilo, da je ruska vlada, pustivši na stran vse obzire, prav tiste dni oficijelno napovedala prihod ruskega brodogoja v Toulon. Da je Francija to naznanilo kot odgovor na nemško-italijansko provokacijo pozdravila z največjo radostjo, o tem smo že o drugi priliki govorili, sicer pa kažejo to tudi velikanske priprave za vzprejem ruskih gostov. Toda obisk ruskega brodogoja v Toulonu ni samo naperjen zoper Nemčijo in Italijo, oziroma zoper trojno zvezo, to ni samo sijajna manifestacija rusko-francoske politične solidarnosti napram evropskemu miru baje nevarni trozvezi, ta obisk ima še drug in to jako velik pomen. Nemški listi so koj napovedali, da bo trojna zveza na Toulonske dogodke odgovorila na primeren način. Kakov bode ta odgovor, ni še znano, a razen Nemčije se je oglasila tudi država, ki se je doslej še precej dosledno držala nevtralnó, namreč Anglija. Odposlala je večje brodogoje v Sredozemsko morje, da obišče nekatere italijanske pristane in tako dokaže italijansko-angleško solidarnost. Angleška je v strahu za svojo nadvlado v Sredozemskem morju, boji se, da bi rusko brodogoje, ki ostane stalno v tem morju, zamoglo podirati zajedno s Francozi tudi angleško gospodarstvo v Egiptu, kakor že dela v Sijamu, v Indiji in drugod in v ta namen je priredila malo protidemonstracijo. Nemci so iz naznanila o tem obisku angleškega brodogoja takoj izvajali, da se bo Anglija približala trojni zvezi in se je morda popolnoma oklenila. Stari poznavalec angleške lokavosti in sebičnosti, Bismarck, je to misel takoj zavrnil in svojim rojakom dokazal, da bo Anglija kvečjemu izkoristila trojno zvezo, da jej brani njene interese, da pa ne bo niti s prstom genila, ako bi interesi trozveznih držav prišli v nevarnost.

Bodi temu že kakorkoli toliko vidimo vsi, da se vrste po celi Evropi demonstracija za demonstracijo. Ako še upoštevamo, kako mogočno se oborožujejo vse prizadete države, kako množe vojske in brodogoje, kako delajo nove pristane in uvajajo nova orožja in streliva, potem moramo priznati, da

je mejnarodno razmerje silno napeto, da je „evropski vzduh prenapolnjen z elektriko“ tako, da zamore vsak hip šiniti iz njega iskra in zanetiti ogenj. Sedaj nista več samo alzaško-lotarinško in bolgarsko vprašanje na dnevnem redu, pridružila se jima je še cela vrsta drugih kočljivih vprašanj, egiptsko, norveško-švedsko, indijsko, notranjeazijsko in vsa ta vprašanja postajajo čedalje bolj pereča. Evropa bo skoro razdeljena v dva tabora in vedno bolj pogostoma se sliši klic: Bolje vojska nego oboroženi mir.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 18. septembra.

Izjemno stanje v Pragi.

Nemški listi poročajo sedaj z velikim veseljem o najmanjši dogodbici, ki se je primerila na Češkem in ker je to levičarjem koristno, če misli svet, da se res dan na dan zamazujejo cesarski orli in prirejajo demonstracije, zato pretvarjajo nemški novinarji vsako muho v slona. V tem oziru se oficijozni listi nič ne razlikujejo od drugih, ampak obrekujejo Mladočebe in češki narod kar se da, misleč, da bodo valed tega pridobili na svojo stran še tiste prijatelje, kar jih imajo Mladočebe v Avstriji, in zapečljali inozemstvo, da bi odobravaló naredbo grofa Tasfeaa. Tako n. pr. prinesel je Pariški „Temps“ članek zoper Mladočebe in ta očividno v Dunajskem Pressbureau spisani članek prelagajo in priobčujejo vsi nemški listi, dočim o tej isti stvari pisanih člankov drugih Pariških listov niti ne omenijo, ker ti sodijo malo drugače kakor „Temps“. — Poročil o demonstracijah in izgrelih v Pragi in sploh na Češkem torej ni smeti doslovno verjeti, ampak pri čitanju takih vestij je vedno pomisliti, da se Nemci še nikdar niso pošteno borili zoper svoje nasprotnike ali vedno radi posegali za nemoralnimi sredstvi, zlasti pa so vselej in povsod operirali z lažjo in obrekovanjem. — Kakor smo že javili, naznanili so razni listi, da mislijo Mladočebe izstopiti iz državnega zbora. Pozitivnega se nič ne vé, zakaj mladočeška glasila niti besede ne spregovoré o tem. „Hlas Naroda“, ki se z Mladočebe niti sedaj ne bori tako, kakor z nasprotnikom, ki ima zvezane roke, očita poslancem, da hočejo odvaliti od sebe odgovornost za vse, kar se je že in kar se še bo

LISTEK.

Beligrad.

Od Sofije čisto različen je Beligrad, največja jugoslovanska prestolnica, ki se tudi ravno zdaj preustroja in spreminja v čisto evropsko mesto.

Ze položaj Belegagrada je neizrečeno ugodnejši od Sofijskega in postal bode še ugodnejši po uravnavi dolenje Donave, ko bodo mogle največje ladje ploviti celo do izliva Save in do Zemuna. Mesto se razprostira po zadnjem odrastku Šumadije, ki se steza od Avale, poslednje njene visočine, valovito prav tik do Donave, tako da sta reki Sava in Donava prisiljeni oviti se okoli tega odrastka, ki dosega 126 m nadmorske višine. Tu se vzdiga torej 53 m precej strmo nad reško gladino in vrhu njega „sedi“ stari grad, nekdanja turška trdnjava in „ključ Ogerske“. Sedaj so utrdbe sicer zapuščene, ker nimajo nikakega pomena več; ali poslopja v gradu služijo še vedno vojaškim namenom (vojaško zapovedništvo, kadetna šola itd.). Poleg tega se nahajajo tu tudi državne ječe za večletne kaznjence, ki nosijo verige na nogah. Tu je tudi takimenovani „rimski vodnjak“, to je okrogel jamič (Schacht) doli do reške gladine, v katerem se zbira toliko vode, da bi je ne zmanjkalo niti pri

najdaljšem obleganju. Z gradom je zvezan tudi mali del starega mesta, ki se nahaja mej starim ozidjem. Z gradskega roba pregleda se vse sotočje Save in Donave ter uživa se najplei razgled na Zemun, ki ima še čisto majhne hiše (izvzemši novo realko) in prav tihe ulice.

Južno od grada razprotira se najlepši Beligrajski ponos, to je javni park Kalemegdan, to je trdnjavsko polje (glagol) na katerem je izročil turški paša leta 1863 trdnjasko ključé srbskemu knezu Mihajlu. Nasadi so pav lepi, poti umetno izpeljani in rastline dobro gojene zlasti v zahodnem delu proti Savi. Odtodi se užia skoro tako lep razgled, kakor z grada samega. Ravno sedaj zboljšujejo tudi vzhodni del parka in napravljajo sredi njega umetni vodoskok. Tu je zbilisče in najživahnejše šetališče vse imenitne gospe Beligrajske in kdor koga išče, najde ga proti včerú gotovo v Kalemegdanu.

Pravo mesto vleče se d Kalemegdana proti jugu kakor na kakem polotcu do počezne doline, kjer se začinja predmestje Vrčar. Od začetka vodita dve vzporedni ulici proti jugu, ki se pa kmalu zjedinite na podolgastem trgu Terazije, kjer stoji lep bronast spomenik kneza Mihajla. Ta trg se počasi zoži v ulico, ki vodi mimo kraljeve palače navzdol proti omenjenemu pdmestju. Manjše ulice

vodijo potem vzporedno z glavno, ali pa se iztekajo v njo od vseh strani kakor zvezdni žarki. Najživahnejša mej stranskimi ulicami vodi od izliva Save ob desnem bregu te reke mimo pristana in kolo-dvora navzgor proti glavni ulici. Druga tej podobna široka ulica (Dušanova) potegnjena je ob Dunavskem bregu in obeta postati jedna najlepših Beligrajskih ulic.

Beligrad ima zdaj že čisto evropsko lice. Le na severovzhodni strani, tam kjer je stalo staro mesto za časa turške vlade (tam je bila tudi rojstna hiša Dositeja Obradovića), zapaziš tu pa tam še kako leseno kočó v strani od novo trasiranih ulic, in celo v glavni ulici moli še par hišic čez stavbeno črto na ulico ven. Ali ne bode trajalo mnogo in tudi ti „ostanki“ bodo izginili. Vse ulice so sedaj urejene, večinoma premočrtne in zadosti široke, da ne ovirajo nikjer še tako živahnega prometa. Glavno ulico je bilo treba zravnati, to je na Terazijah mnogo znižati, kajti tam je bil mal hribček z ribnjaki, kjer so nekdanj patke (race) streljali, in po regulaciji ostal je prag marsikateré hiše za tri, štiri stopnjice nad sedanjim tlakom. Druge ulice je bilo treba vzdigniti in tako stojé mnoge hiše precej nizko pod cesto, n. pr. sedanja zgradba narodne skupštine. Tako spominja sedaj jedino le še hrapavi ulični tlak nekoliko na vzhodna mesta. (Konec prih.)

zgodilo češkemu narodu na škodo, zmernejša „Politika“ pa samo svetuje, naj mladočeški poslanci nikar sedaj ne izstopijo, češ, da jim je braniti naroda češkega najvitalnejše interese, da se jim je potezati za razvoljavljenje izjemnih naredb in preprediti Plenerjev jezikovni načrt ter vladno novelo o delitvi sodnih okrajev. — Sploh se sedaj v vseh političnih krogih ugiba samo to, kako se bode izrekel državni zbor, čegar privoljenje za odrejeao izjemno stanje mora vlada zaprositi koj v prvi seji, Zlasti levičarji štejejo glasove in računajo, da vlada ne more dobiti za svojo naredbo potrebne večine, če jej ne pomagajo levičarji. Namen tem računom je razviden iz pisanja raznih listov, ki zahtevajo od voditeljev nemških levičarjev, naj tirjajo za svoje glasove kolikor mogoče veliko plačilo, najbolje poljsko-nemško alijanco. Ali bo vlada res morala o tej priliki zopet približati se leviči in jej koncedirati to, česar doslej ni hotela, ne vemo, samo v tem oziru se levičarski listi motijo, ako menijo, da bodo slovenski poslanci glasovali tako, kakor jim velewa srce. V tem pogledu mislimo v vsi ponižnosti in sklicevaje se na obilne prežalostne skušnje, da bodo slovenski poslanci najbrž tudi to pot poslušali ne glas srca in razuma, ampak glas — Hohenwartov.

Vojaške vaje na Ogerskem.

Te dni se začnejo velike vojaške vaje okolu malega a zgodovinsko znamenitega mesteca Kiska. Pri teh vajah vršilo se bo vse, kakor v vojski. Poveljnika sta podmaršala Schönfeld in Reinländer, tista, ki prideta v slučaju vojne prva v poštev kot poveljnika. Vojaki streljali bodo z brezdimnim smodnikom, tudi dovažanje hrane in municije vršilo se bode na nov način prav kakor v vojski, vrh tega pa bo morala tudi južna železnica dokazati, v katerem času in koliko vojaštva more prepeljati s svojim voznim parkom. Te vojaške vaje pa ne bodo samo militarnega pomena, nego tudi kolikor toliko političnega. Zbralo se bo namreč okolu našega cesarja mnogo odličnih zunanjih gostov, tako nemški cesar, saski kralj, mnogo nemških princev in angleški princ ter vrhovni zapovednik angleške vojske vojvoda Connaught. Nekateri listi so iz tega, da pride vojvoda Connaught v Kisek, sklepali, da se Angleška približuje trojni zvezi, kar pa so tako angleški kakor drugi poučeni listi odločno demantirali.

Vnanje države.

Srbske vesti.

Ko je kralj Aleksander iznenada obiskal Topolo in okitil grob prvega Karagjorgjevića, raznesel se je glas, da je to znamenje mej Obrenoviči in Karagjorgjevići dognanega porazumljenja. Princ Peter Karagjorgjević je to vest izrečno demantiral, kralju Aleksandru pa se za ta dokaz pijetete brzojavno zahvalil. Vse kaže na to, da je kralj Aleksander storil ta korak iz lastne inicijative, da si pridobi naklonjenost tistih državljanov, ki so še vedno udani naslednikom prvega Karagjorgjevića. Takisto je kralj v povzdigo svoje popularnosti obiskal in okitil spomenik hajduka Veljka v Negotinu. Ta teden se vrne kralj s potovanja zopet v Beligrad.

Položaj v Braziliji.

Revolucija v Braziliji traje že skoro leto dni. Ustaši so pridobili vedno več terena, se polastili najprej nekaterih mest, zasedli potem razne provincije in zgrabivši na svojo stran del republiške vojske in večino vojnih ladij napadli glavno mesto. Bombardiranje traje že več dni. Dasi javljajo oficijelni telegrami, da ni doslej nič škode, in da ustaško brodovje ni ničesar opravilo, je vendar predsednik republike z vso njemu udano vojsko zapustil notranje mesto in se umaknil v trdnjavo Santa Ana, kjer pričakuje napada ustašev. Bahia in Pernambuko sta se udali ustašem in isto tako vse trdujave v luki Rio de Janeiro. Borba za mesto Rio de Janeiro je bila tako srdita, bombardiranje tako intenzivno, da so morale v pristanu navzočue tuje vojske ladje braniti imetje inozemcev. Toliko je gotovo, da bo vlada sedanjega predsednika Peixota kmalu morala odstopiti in potem se lahko primeri, da se Brazilija zopet spremeni v monarhijo.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 15. septembra. [Izv. dop.] („Glasbena Matica“.) Novo šolsko leto je pričelo. Stariši vpisujejo že prav pridno svojo deco v učne zavode, da zvrše s tem svojo rodbinsko, državljansko, pa tudi — narodno dolžnost. — „Kam naj pošljem svojo deco v šolo?“ to je danes dnevno vprašanje v naših rodbinah, pri katerem navadno prevladuje in slednjič zmaga utilitarni princip. — Ker je naš narod eminentno muzikalichen nadarjen, imamo vpoštevati pri šolskem vprašanju vsakako tudi glasbeni pouk, ki donese vsakemu primerno nadarjenemu in pridnemu gojencu razvidno hasen. Slovenski oče, slovenska mati, če imaš deco, ki ima količkaj posluha in veselja za glasbo, pošlji jo v šolo „Glasbene Matice“, kjer se ti z malimi stroški odgoji v glasbi tolikanj, da si v poznejših letih morda lahko opomore ž njo, ali pa vsaj prežene časih pa časih kako sitno muho in si razvedri duha. — V Ljubljani je glasbeni pouk

toliko razvit in razširjen, kot nikjer drugje in je skoro ob sebi umevno, da se večina dece naobražuje v njem. Vsa domača diskusija vrti se tedaj navadno le okolu vprašanja: „Kam?“ — „Svoji k svojim!“ bodi nam v tem prvo geslo, kajti naše glasbene moči so tolike, da se smemo in moremo dostojno kosati z vsako iz tujine unešeno „glasbeno učenostjo“. V drugo pa je vedno premisliti, da je pouk v glasbenih šolah temeljitejši, nego oni v zasebnem naobraževanju. Glasbene šole se oskrbe navadno z najboljšimi močmi, ker to zmorejo po denarnih svojih močeh, pa tudi morajo radi svojega dobrega glasu. Nadalje pa stojte pod strogim društvenim, vladnim, pa tudi obćim nadzorstvom vsega občinstva, mej tem ko zasebnega učitelja nikdo ne nadzoruje in se mora le-ta le prepogosto uklanjati večkrat neprimernim željam krušnih svojih podpornikov. Skušnja uči, da se je na ta način že marsikak glasbeni „talent“ v zasebnem pouku do dobrega spridil in da ostane tak gojenec do smrti le reven diletant in mojster skaza, ki si kljub vsej dobri volji pomagati ne more.

„Glasbene Matice“ šola stoji danes na višini časovnih zahtev in si je za novo šolsko leto poleg starih, skušenih učnih močij nabavila novega učitelja. Ta je, rodom Slovenec, z izvrstnim vspehom skončal svoje uke na Dunajskem konservatoriji in se bo, kakor upamo in želimo, tu popolnem udomačil. — Tako deluje naš zavod v vsakem obziru odlično, in tako odločno na napredek v glasbeni vzgoji narodovi, da že danes po vsem Slovenskem čutimo nje ugodne posledice. — Zato menimo, da je prava dolžnost vsakega rodoljuba in roditelja, da žrtvuje neprimerno mali mesečni donesek za glasbeno vzgojo svojih otrok, ki mu bode svoje dni donesla stoteri plod in sad: „Torej v šolo „Glasbene Matice“ z našimi malimi!“ —a—

Iz Logaškega okraja, 15. septembra.

[Izv. dop.] „Slovenski Narod“ do zdaj še ni omenil vrlega sina matere Slave, ki je dne 2. t. m. kot žrtva prehlada v 47. letu svoje dōbe izdihnil plemenito svojo dušo na kršnem Krasu. Bil je to blagi gospod Adolf Harmel, dekan v Komnu. Pokojnik je bil sin rudniškega uradnika v Idriji. Bogoslovje je študiral v Gorici. Dopršivši je, kaplanoval je v Cerknem, pozneje župnikoval v Šebreljah; pred nekaj leti pa je bil imenovan dekanom v Komnu pri Nabrežini.

Pokojni Harmel je bil blag mož, iskren narodnjak in velik prijatelj glasbe. Fanatizma, kateri vlada dandanes mej nekaterimi duhovniki, on ni poznal; bil je fino izobražen, takten mož, ki ni zastajal za tokom časa, pri njem je bil vsak gostoljubno vzprejet, bod si te ali one stranke. Tudi pisalec teh vrstic je imel srečo priti z dekanom Harmelom do dotiko. Povabil ga je bil, mudečega se v Komnu, „po večerji na kozarec vina.“ Prišedši v župnišče našel sem pri gosp. dekanu zbrano lepo družbo gospodov in dam. Gosp. Harmel je postavil na mizo doplar najizbožnišega terana, „svojega pridelka“, kakor je s ponosom omenjal, ponudil je gospodom fine cigare damam cigarete, ter potem smo pod njegovim vodtvom zapeli v mešanem zboru. V sobi je bil tudi harmonij, na kateri smo nekaterniki menjalno igrali. Tudi Harmel je igral. Kakor da bi bilo danes, spominjam se še, kako je z veliko preciznostjo proizvajal težak Fajgljev preludij. Ko sem ga pohvalil, rekeli mi je: „Vidite, ta-le harmonij je moje veselje, moja zabava. Čim sem kot kapelan prištedil prvih 100 gl., kupil sem ga ter se samouk poprijel ozbiljo glasbe. In kako vztrajno, kako vspešno se je Harmel glasbe učil, kazalo je njegovo temeljito poznavanje glasbenih pravil; generalbas, kontrapunkt je on imel v mezinci. Omislil si je bil obširno muzikalo biblijoteko, in not, samih klasičnih proizvodov, j imel silno dosti. Harmel je bil izvrsten pevovodja. Povsod, kjer je bival, učil je ljudstvo narodnega petja, posebno skrb pa je imel za cerkveno petje poleg g. Kokošarja bil je steber cecilijanstva na Goriškem.

Kot predsednik krajnega šolskega sveta v Komnu in kot cerkven zastopnik v c. kr. okrajnem šolskem svetu Sežanskem, bil je za šolo skrben, prijatelj slovenskega učiteljstva, katero je podpiral, kolikor je mogel. Poka pri šolski mladini se je dejanski sam udeležev, ker je na Komenski štiri-razrednici v jednom razredu sam poučeval krščanski nauk ter uril šolsko mladino v cerkvenem petju. Njega naj bi si zavzglel vzel marsikateri duhovnik, kistopivši v okrajni šolski svet kot predednik, uporabljaja svoj

upliv kolikor mogoče zoper — učitelja! S kratka: dekan Adolf Harmel je bil mož po božji volji, mož po godu našega naroda. On ga ni imel neprijatelja, pač pa so ga visoko čislale osebe posvetnega in duhovskega stanu.

Velikansk je bil Harmelov pogreb dué 4. t. m. v Komnu. Triintriideset duhovnikov ga je spremljalo na zadnjem potu; vrhu tega Komensko uradništvo, učiteljstvo in nebrojna masa žalujočega naroda. Prijatelj Harmelov, veleč. g. dr. Fr. Sedej, vodja avgustineja prihitel je k pogrebu celo z Dunaja; a več preprostih Šebreljcev je peš došlo iz Šebrelj v Komen izkazat zadnjo čast plemenitemu gospodu. Izborno je propovedoval g. dr. Gabrijelčič, vodja centralnega semenišča v Gorici. Vsled njegovega govora, ki je proslavljal Harmela, „diko goriške nadškofije“, vzdrhtela je vsaka duša; glasno so plakali vsi navzočniki: duhovniki in posvetnjaki, moški in ženske!...

In zdaj počiva plemenito njegovo srce v blaženem pokoju na Komenskem pokopališču! Slava Harmelovemu spominu! Bog daj našemu narodu še mnogo takih mož! —

Iskren Harmelov čestitelj.

Iz Begunj nad Cerknico, 15. septembra. [Izv. dop.] Vojaki 72. bramborskega batalijona, ki so od 26. m. m. imeli tu vojaške vaje, zapustili so včeraj 14. t. m. našo vas. Zdaj je pri nas zopet vse tiho, kolikor glasnejše vrvenje je bilo tukaj za bivanja vojakov. Govori se, da k letu zopet pridejo vojaki k nam. Če je to res, želeti bi bilo, da nam pošljejo samo Slovence, kakeršni so letos bivali v Cerknici, ne pa Tržaških Lahov ali labončičev, katerih ljudstvo ne ume. Ti gospodiči, večinoma Tržaški komiji, kramljali so le „nella dolce lingua del si“, tako da je bilo pri nas v Begunjah takisto, kakor tam doli kje v blaženi Italiji. Razlegale so se tudi laške pesmi, v njih so se slavili laški „bersaglieri“, lepa Italija, dà, celo tista zloglasna „Nella patria di Rosetti non si parla che italian“ — ni bila pozabljena! Zaradi te poslednje pesmi so dotičniki sicer prejeli od nekega tukajšnjega rodoljuba dobro lekcijo, kakor je vojaški narodnjak svojega laškega tovariša dobro spovedal, ko ga je nazval „moštro di ščiao“. Tudi klice: „Viva la Propatria!“ slišal je pisalec teh vrstic. Da se torej ognemo tem neprilikam, bolje, da nam Begunj ne osrečujejo z — Lah! —

Sicer pa je bilo mej vojaki tudi dokaj vrlih Slovencev, mej drugimi omenjam posebno stotnika Vendramina, goriškega Slovenca, ki se ni sramoval svojega materinega jezika; isto tako onega Tržaškega rodoljuba, ki je kot žurnalist znan s pisateljskim imenom Levin. Slava!

V Cerknici bilo je pri vojaških vajah tudi 6 kranjskih učiteljev. Nekdo izmej njih je bridko moral čutiti brezobzirno strogost nekega častnika. Sploh meni osornost mnovega Marsovega sina ni ugajala čisto nič; posebno pa tisto gnusno psovanje ljudij mora preasdati vsakemu izobraženemu človeku!

Predvčerajšnjim se je bil pripeljal k nam tudi nadvojvoda Rainer. Ogledavši si vojake odpeljal se je na Rakek. Pozabiti ne smem povedati, da sta se za vojaških vaj prigodili tudi dve nesreči. Pri vajah v streljanju je priletela nekemu tamborju krogla v glavo, da se je takoj mrtev zgrudil na tla. Nesrečnik je bil oženjen, iz Pulja doma. Neki častnik pa je zdrknul s konja ter si zlomil nogo. Želeti bi tudi bilo, da se v prihodnje pazi, da krogelje ne bodo poletale v gozd, kjer na drevju večjo škodo naredijo, nego jo erar povrne.

Domače stvari.

— (Osobne vesti.) Prof. g. A. Drganc s tukajšnje nižje gimnazije je umirovljen. Na njegovo mesto pride začasno g. Anton Peterlin, a na mesto g. V. Golloba g. Miha Markič.

— (Gosp. dr. J. Vošnjak) je izročil „Dramatičnemu društvu“ svoje najnovejše dramatično delo „Premogar“, igra s petjem v štirih dejanjih. V tej igri podaja sliko iz socialnega življenja premo-garjev ter riše njihovo trpljenje in upor. Dva moška zbora „Rudarjev bojni klic“ in „Rudarjeva molitev“ zložil je za to igro naš slavni skladatelj, gospod dr. B. Ipavec. Nadalje je g. dr. Vošnjak veselo-igro „Pene“, ki je na čitalničnem odru bila jedenkrat predstavljena, predelal in uredil za predstave na velikem odru. Izročil je „Dramatičnemu društvu“ še tudi veseloigro v jednom dejanji „Resnica očf kolje“ za predstave o večerih, kadar so operete.

— (O primorskih razmerah) prinaša „Agramer Tagblatt“ v sobotni številki zanimiv dopis iz Gorice, na kateri opozarjamo naše čitatelje. Sploh ima v poslednjem času omenjeni časnik, ki ne bi smel manjkati v nobeni slovenski čitalnici, katera ima tudi nemške liste, pogostoma prav dobre dopise o naših slovenskih odnošajih.

— (Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!) Uredništvu našega lista poslali so kronine darove: Z Huma pri Ormožu „Vesela družba pri žegnovanju“ 4 krona, nabral gospod Anton Porekar, nadučitelj. — Iz Kamnika 5 kron poslal gosp. P. Gorjup; darovali so: gospa Marija Fišer 2 kroni; po 1 krono: Dva neimenovana in g. P. Gorjup. — Skupaj vzprejeli smo danes 9 kron, katere izročimo vodstvu. Živili rodoljubni darovalci in njih nasledniki!

— (Nezaslužena hvaležnost.) V narodni Ribnici sklenil je nedavno občinski odbor, da se izroče povodom slavnostne otvoritve proge Ljubljana—Kočevje diplome častnega občanstva ekscelenci markizu Baquehemu, ministru trgovine, gosp. Klemenčiču, nadzorovatelju zgradbe Dolenjskih železnic, in — gosp. ekscelenci baronu Schwegelju. Kakor čujemo, doletela je zadnjega ta nepričakovana čast le vsled prizadevanja ondotnega gosp. graščaka in vsled slučajne odsotnosti, oziroma nepaznosti nekaterih občinskih odbornikov. Znano je namreč, da se je ekscelencija Schwegel, bodoči častni občan, dosti protivil Ribniškimi težnjam gledé železnice in kolodvora in da mu je bilo pri celi stvari v prvi vrsti na srci le nemško Kočevje. Čemu torej ta servilnost, ki bo le ironičen smehljaj izvalila na lice potujčenega Gorenjca.

— (Vojaške vesti.) K aktivnim domobrancem so premeščeni: Nadporočnik Janez Wurja od 17. pešpolka k Mariborskemu domobranskemu batalijonu, nadporočnik Viktor Friedl od 87. pešpolka k Ljubenskemu domobranskemu batalijonu, nadporočnik Janez Roth od 8. lovskega batalijona k Novomeškemu domobranskemu batalijonu in slednjič nadporočnik Karol Prettner od 47. pešpolka k Novomeškemu domobranskemu batalijonu.

— (Novo šolsko leto.) Danes pričelo se je na tukajšnjih srednjih in ljudskih šolah novo šolsko leto s slovesno službo božjo. Sploh pa nam priča to tudi živahno življenje na ulicah in trgih našega mesta, posebno pa v obližji učnih zavodov, kjer se obdržavajo „književne borze“ ter se kaj živahno trži s starimi šolskimi knjigami. V kolikor nam je do sedaj znano, se je število učencev na naših srednjih šolah tudi letos znatno povišalo. Na tukajšnji c. kr. višji gimnaziji vpisalo se je do sedaj v prvi razred 131 učencev, in sicer v slovenski oddelek 86, v nemški pa 45. V drugem razredu šteje slovenski oddelek 51, nemški 20 učencev; v tretjem razredu slovenski oddelek 44, nemški 45; v četrtem razredu slovenski oddelek 41, nemški 19. Peti razred šteje v treh oddelkih 128, šesti v dveh oddelkih 96, sedmi v dveh oddelkih 78 in osmi razred 41 učencev. Vkupaj šteje torej do sedaj višja gimnazija 694 učencev, a ker je nekoliko še aviziranih, naraslo bode število učencev tega zavoda gotovo nad 700, pač jasen dokaz, kako potrebno je, da se tudi slovenska nižja gimnazija popolni v višjo gimnazijo.

— Na slovensko nižjo gimnazijo vzprejelo se je 416 učencev. In vse to moralo bo celo leto vegetirati v skrajno protisanitarnih luknjah! — Na tukajšnji obrtni šoli vpisalo se je do sedaj in sicer v strokovno šolo za lesno industrijo 44 rednih in 4 izredni učenci, v strokovni šoli za umetno pletenje in šivanje čipek pa 33 učenk. Kakor se nam poroča, došel je na ta zavod tudi že od naučnega ministerstva poslani popotni učitelj za strugarstvo gospod J. Braun, kateri bode poleg kovinskega tiska poučeval tudi v izdelovanju pip in kadilnih priprav. Ta posebni kurz trajal bode šest tednov. Ta lepo razvijajoči se zavod prejel je pred kratkim od naučnega ministerstva lepo zbirko modelov iz mavca. — O drugih zavodih danes še nimamo natančnejših podatkov.

— (Šentpeterskih podružnic sv. Cirila in Metoda veselica.) Sinočna veselica, katero sta napravili Šentpeterska moška in ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, je pokazala, da ima naša slavna družba v srcu Slovenije mnogo požrtvovalnih prijateljev ter iskreno navdušenih prijateljc. Vkljub slabemu vremenu se je napolnila Hafnerjeva pivarna z odličnim občinstvom. Ker ni bilo mogote dobiti dobre godbe, je bil glavni del vzporeda odločen pevskega društva

„Slavec“, ki zadnji čas prav lepo napreduje. Vrli „Slavci“ izvršili so ves bogati pevski vzpored na splošno zadovoljnost in so posebno čveterospevi, pri katerih se je lepo razlegel mehkodoneči tenor, očarali poslušalce. Prav ljubko in primerno pesmico „Naša družba“, katero je potrdila celo vladna cenzura s cesarskim orlom, je izvrstno deklamovala gospodična Zofija Valentinčičeva. Z gromovitim ploskanjem je vse občinstvo pozdravilo slavnostnega govornika č. gosp. Antona Žlogarja, ko je prišel na oder. Ta pozdrav je očitno pokazal, kako ljudstvo zna ceniti zasluge njegove in zasluge družbe za slovensko stvar. Strogo verskemu govoru, prepletenu z živim narodnim prepričanjem, so navdušeno pritrdjevali navzoči — „liberalci“. Povsod na Slovenskem bi bilo lahko tako, ako bi imeli več takih mož, pa manj hujšakačev mej kranjsko duhovščino — prepiru bi bil storjen konec in izvrstno bi se počutila vera in narodnost. Naš sovražnik, rekel je govornik, je sedaj poleg Nemca tudi brezvestnost Ljubljanskih starišev, ki svoje slovenske otroke trumoma tišče v nemške šole, kjer se ne morejo naučiti verskih resnic, kajti ne razumejo učitelja in knjig, in se odtujé svoji slovenski materi. Vtisnil je govornik po pravici takim labkomišljenim starišem na čelo pečat sramote. Nenavadna živahnost in veselost se je kazala pri razpečevanju dobitkov, ki so vrgli družbi v vstopnino vred okroglih 230 glid. Bili so pa tudi tako lepi, da bi bil vsakdo rad vsaj jednega dobil. Dijaška miza je bila baje najbolj srečna. Zadovoljni so bili pa tudi drugi, ki so sicer kupili mnogo kuvertov z napisom „Ljubimo narod svoj!“ — a praznih. Da se je veselica tako lepo zvršila, gre zasluga zavednemu narodnemu ženstvu v župniji sv. Petra, in to nekaj velja, to je naš ponos. Vsa čast takemu vrlému ženstvu! Na svidenje — če Bog da — pri lepšem vremenu zopet prihodnje leto!

— (Odlikovanje.) Včeraj ob 10. uri zjutraj vršila se je v slovesno nakičeni čakalnici na južnem kolodvoru redka slavnost. Načelnik postaje g. E. Guttmann izročil je namreč v navzočnosti železniškega osobja sprevodniku g. Martinu Zdobšek-u podeljeni srebrni zasužni križec s primernim nagovorom, v katerem je omenjal vestno službovanje odlikovanca in pozval vse navzoče, da jednako zvesto opravljajo svojo službo. Odlikovanec, rodom iz Št. Jurja ob južni železnici, služil je 42 let pri južni železnici. Zahvalil se je ginjen in prosil g. načelnika, da sporoči njegovo najponižnejo zahvalo presvitlemu cesarju. S trikratnimi „Slava“ in „Hoch“ klici končala se je lepa slavnost.

— (Beseda Novomeških slovenskih akademikov) v korist slovenskemu dijaškemu podpornemu društvu „Radogoj“ s prijaznim so delovanjem gospic M. Paulovich, J. Vidic, M. Vasič in gospoda J. Hladnika, bode v Novem Mestu dne 23. t. m. v prostorih Narodnega doma. Vzpored: 1. A. Dvořák: „Slovenski plesi“, VIII Gmol, čveteroročno na glasoviru. 2. Slavnostni govor, govori predsednik „Radogoj“ g. Ivan Hribar. 3. J. Hladnik: „V mraku“, dvospev za sopran in bariton. 4. J. Stransky: „Andante“ op. 34. št. 2, za violončel in glasovir. 5. Fr. Ser. Vilhar: „Nezakonska mati“, samospev za sopran. 6. V. Lisinski: „Tuga“, samospev za bariton. 7. „Ženski jok“, veseloigra v jednom dejanju. 8. Ples. — Začetek točno ob 8. uri zvečer. — Vstopnina 30 kr.; sedež 50 kr. Sedeži se prodajajo dva dni pred besedo od 11.—12. ure v čitalnici in zvečer pri blagajni. Gledé na blagi namen se preplačila hvaležno sprejemajo.

— (Letina v Vipavski dolini) bode, kakor se nam poroča od tam, posebno dobra in že dokaj let Vipavski vinogradnik ni pričakoval s takim veseljem jeseni kakor letos. Kamorkoli se človek ozre, vidi se zadovoljne in vesele obraze, kajti vsi poljski pridelki so bogato obrodili, le sena pridelalo se je vsled velike suše nekaj manj kakor druga leta. Posebno lepo kaže grozdje. Vinogradi so vsi zeleni kakor spomladi, grozdje tako čisto in rumeno, da se človeku prihajajočemu v vinograd kar srce smeje. Toče hvala Bogu letos ni bilo in po vsi pravici se sme trdit, da se bode iz letošnjega grozda napravilo prav izborno vino. Sosebuo občini Planina in Stoče se letos odlikujeta na bogati in izborni letini. Vinski kupci našli bodo torej v Vipavski dolini letos izvrstno kapljico po jako ugodni ceni.

— (Bralno društvo v Sevnici.) Prihodnjo nedeljo 24. t. m. ob 4. uri popoldne bode občni zbor „Bralnega društva v Sevnici“ v gostilni g. A. Fabiani.

— (Iz Ormoža) se nam piše: Pri občnem zborovanju okrajnega zastopa Ormoškega dne 14. t. m. izvoljeni so bili v okrajni šolski svet sledeči gospodje, ki so vsi zanesljivi narodnjaki: dr. Geršak, c. kr. bilježnik, dr. Omulec, odvetnik, obadva v Ormožu, Ivan Bohanec, župnik pri Svetinjah, Makso Robič, veletržec in tržan v Središču in Vekoslav Krajnc, notarski kandidat v Ormožu.

— (Slovenski lepaki v Gorici,) katere je dalo nalepiti društvo „Sloga“, naznanjujoči pričetek šol v društvenih zavodih, silno bodejo v oči nekatere Goriške Lahone, kajti spraskali so jih na mnogih mestih ponoči z židov. A kmalu bilo je zopet nalepljenih 50 novih naznanil. Upravo nesramno pa je, da se židovski „Corriere“ spodtika nad slovenskimi oznanili v Gorici.

Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Ubegli kaznjenci.) Iz kaznilnice v Merksplasu v Belgiji pobegnili so vsi kaznjenci — 59 zločincev obsojenih na teško ječo, ko so po noči vlomili vrata. Doslej jih orožniki še niso mogli zasačiti.

* (Ljubezniv sin.) V Ahenu spril se je neki 25letni fant s svojo materjo in jo vrgel iz četrtega nadstropja na tlakovano dvorišče, kjer je stara ženica obležala, ranjena na smrt. Dobri sin se je skril v dimnik, od koder ga je policija peljala v zapor. Ahen je veliko mesto „im Reiche der Gottesfurcht und frommen Sitte“.

* (Idila iz Amerike.) Blizu Chikaga napadlo je deset razbojnikov vlak. Napadavalci so z raznimi znamenji prevarili strojevodjo, da je vlak ustavil, potem pa začeli streljati na osobje. Strojvodjo so ubili, kurilca in nekaj konduktarjev pa težko ranili. Ker niso mogli poštnega vagona odpreti, sprožili so podstavljeno dinamično patrono in natovorili v blagajni dobljenih 250.000 dolarjev na pripravljen voz ter z njim zbežali. Neki potnik je prevzel mesto ubitega strojevodje in vlak srečno pripeljal do bližnje postaje, od koder se je takoj odpravilo nekaj vojakov iskat razbojnikov. Vojaki so napadalce došli in jim po krvavem boju odvzeli ukradeni denar.

* (Kako se v Ameriki nagradi rešitev življenja.) Neki mladenič, imenom Franch Smith, rešil je dve mladi deklici, ki sta bili v skrajni smrtni nevarnosti v kopališči Rockway blizu Novega Jorka. Nekoliko dni pozneje sedel je Smith v hotelu pri obedu, ko se ustavi pred hotelom elegantna kočija in bogato livriran lakaj pozove g. Smitha, da se z njim popelje. Mladenič se odpelje res v vilo g. B. Einsteina, jednega izmej najbogatejših novojorskih industrijalcev. V vili obkoli ga cela družba mladih gospodičin, hvalečih njegov pogum in njegovo nožrtvovalnost. Na to stopi pred njega gospodična Einsteinova in ogovorivši ga mu izroči prekrasno zlato uro, bogato obloženo z biseri. Na vnani strani pa je bil urezan primeren napis v spomin vrlému rešitelju. To krasno darilo je baje vredno nad 5000 dolarjev.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Budimpešta 18. septembra. V soboto vršil se je ministerski svet ter se posvetoval o razglasitvi obsednega stanja na Sedmogradskem.

Budimpešta 18. septembra. „Magyar Hirnap“ dolži Rumune, da so poškodovali železniški tir na progi Bokszeg-Tamond malo ur predno se je cesar po tem tiru peljal v Borossebes.

Kisek 17. septembra. Cesar se je pripeljal včeraj z velikim spremstvom in bil slovesno vzprejet. Došla tudi nemški cesar, saski kralj, vojvoda Connaught in drugi principi.

Kisek 18. septembra. Pri včerajšnjem dvornem dinéju ni bilo napitnic. Zvečer je bil uro trajajoč vzprejem. Razen gostov bilo nad 200 povabljenecv; navzočni ministri, dvorni dostojanstveniki, deputacije, generali itd. Cesar predstavil mnogo gostov nemškemu cesarju, grof Szapary predstavljal vojvodu Connaughtu najodličnejše udeležnike.

Cetinje 18. septembra. Papež je podelil prestolonasledniku Danilu red Pija IX. prve vrste.

Rim 18. septembra. Kralj Umberto pozdravil bode osebno angleško brodovje in to v Neapolju.